

ŽIVOTNI PUT

Pred nešto više od godine dana u Zagrebu je neočekivano, 12. prosinca 1987. godine, preminuo akademik Zlatko Janković, tajnik II. razreda JAZU i redovni profesor u miru Matematičkog odjela Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Zlatko Janković rođen je 27. rujna 1916. u Varaždinu od oca Ivana, suca, i majke Zlate rođene Deželić. Obitelj je zarana preselila u Zagreb, gdje je Zlatko krenuo 1923. u osnovnu školu. Od 1927. do 1935. polazio je III. realnu gimnaziju u Zagrebu, a po položenoj maturi 1935. upisao se na Filozofski fakultet i to na I.grupu za Matematiku i teorijsku fiziku. Diplomirao je 1939. i odmah je izabran i postavljen za asistenta u Zavodu za teorijsku fiziku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na tom fakultetu, kasnije Prirodoslovno-matematičkom, ostao je sve do umirovljenja 1986. Asistentski ispit je položio 1943. Od 1942. do 1947. studirao je i diplomirao pravo na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Njegova pravna naobrazba i očita sklonost pravu dolazila je često do izražaja u njegovu budućem radu i životu. 1949. Zlatko Janković je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu stekao naslov doktora matematičkih nauka obranivši doktorsku disertaciju »Prilog izgradnji mehanike (Odnos klasične mehanike i specijalne teorije relativnosti)«. Iste godine se oženio s dr. Nadom Marijan. Zlatko Janković je 1950. izabran za docenta u Zavodu za primijenjenu matematiku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta i to za predmet Teorijska mehanika. Za izvanrednog profesora izabran je 1956, a za redovnog profesora 1959. Habilitirao je 1957. radom »A contribution to the theory of neutron reactions« i predavanjem »O relativnim koordinatnim sustavima u mehanici«. Od 1961. do 1976. na čelu je Zavoda za primijenjenu matematiku kao predstojnik i to je vrijeme obilježeno značajnim unapređenjima i proširenjima znanstvenog i nastavnog rada Zavoda.

Na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu profesor Janković je obavljao mnoge odgovorne funkcije, uvijek s krajnjom predanošću i savjesnošću. Tako je šk. god. 1956/57. bio pročelnik Matematičko-fizičkog odjela. Od 1962. do 1964. bio je dekan Fakulteta, a šk. god. 1964/65. član Savjeta

Fakulteta. Kada je 1962. osnovan Institut za matematiku Sveučilišta u Zagrebu, postao je prof. Janković predstojnikom Odjela za matematičku fiziku, gdje je djelovao sve do prestanka rada Instituta 1974.

Iako je Prirodoslovno-matematički fakultet bila matična ustanova profesora Jankovića, u njegovu životu i radu je od ne manjeg značenja njegovo djelovanje u Institutu »Ruđer Bošković« i u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Od samog osnutka Instituta »Ruđer Bošković« 1950. profesor Janković je bio ne samo aktivni znanstveni radnik i suradnik u Odjelu teorijske fizike Instituta, nego je obavljao i mnoge važne funkcije. Bio je naučni sekretar Instituta, član i potpredsjednik Naučnog savjeta i starješina oblasti Nuklearne fizike i elektronike. Od 1964. do 1966. bio je predsjednik Savjeta Instituta, a od 1966. do 1968. predsjednik Naučnog vijeća. U to vrijeme je u organizacijskoj strukturi nuklearnih naučnih instituta u Jugoslaviji glavnu ulogu vodila Savezna komisija za nuklearnu energiju. Stoga je prof. Janković djelovao i u okviru te savezne ustanove i to kao član Stručnog savjeta. Od 1962. do 1965. bio je predsjednik Stručne komisije za fiziku. U okviru Savezne komisije organizirao je u Malom Lošinj u prva dva ljetna sastanka jugoslavenskih fizičara i to 1956. skup »Nuclear Models« i 1957. skup »Nuclear reactions«. Ti međunarodni znanstveni sastanci fizičara bili su početak dugogodišnje prakse koja se nastavila sve do danas.

U Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti profesor Janković je niz godina bio suradnik u II. razredu za matematičke, fizičke i tehničke znanosti. 1960. godine izabran je za izvanrednog člana, a 1981. za redovnog člana. Od 1985. do smrti bio je tajnik Razreda za matematičke, fizičke, kemijske i tehničke znanosti. Od 1963. do 1965. je pročelnik Fizičke sekcije Razreda. Nekoliko godina je bio urednik za fiziku zagrebačke redakcije časopisa »Bulletin scientifique« Savjeta akademija SFRJ, te član Nacionalnog komiteta za mehaniku tog Savjeta.

Profesor Janković često je biran u komisije i odbore koji su se bavili pitanjima znanstvenog i nastavnog rada na području matematičkih i prirodnih znanosti. Napose, bio je član više komisija Savjeta za naučni rad SRH za matematičke i fizičke nauke, kao i komisija za osnivanje Zajednice instituta prirodnih nauka i Zajednice matematičkih instituta Jugoslavije. U razdoblju od 1947. do 1953. bio je nekoliko puta izaslanik Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH na ispitima zrelosti u srednjim školama.

Profesor Janković bio je jedan od osnivača i glavnih pokretača Društva matematičara i fizičara SR Hrvatske, koje je osnovano 1949. Dugi niz godina bio je član Upravnog odbora Društva, a od 1949. do 1953. i njegov tajnik. Od 1949. do 1965. profesor Janković je član Plenuma Saveza društava matematičara i fizičara Jugoslavije. Važan je bio rad profesora

Jankovića u Uredništvu Glasnika matematičko-fizičkog i astronomskog, naročito od 1951. do 1955. kada je bio tehnički urednik i od 1955. do 1959. kada je bio jedan od glavnih urednika tog našeg renomiranog znanstvenog časopisa. Prvenstveno zahvaljujući osobnoj inicijativi i zalaganju profesora Jankovića uspjelo je Društvo matematičara i fizičara SRH redovnom zamjenom za »Glasnik« doći do više stotina dragocjenih inozemnih časopisa i tako stvoriti najvažniju matematičku biblioteku u SRH. Ne s manjim entuzijazmom profesor Janković je brinuo za kolokvije Društva, koji su se održavali redovito srijedom i predstavljali su neko vrijeme glavnu znanstvenu tribinu u području matematičkih i fizičkih znanosti u SRH. Sam profesor Janković često je nastupao na tim kolokvijima saopćavajući rezultate svojih istraživanja.

Zapažen je bio i rad profesora Jankovića u Hrvatskom prirodoslovnom društvu, gdje je niz godina bio član Upravnog odbora, odnosno član Nadzornog odbora. Bio je i član Jugoslavenskog društva za mehaniku od osnutka tog društva 1952, te član međunarodnih naučnih društava: Gesellschaft für angewandte Mathematik und Mechanik (GAMM) i Tensor Society.

Dugi niz godina je osnovno nastavno zaduženje profesora Jankovića na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu bio jednogodišnji kolegij Teorijska mehanika, koji se predavao u drugoj (odnosno trećoj) godini studija 3 sata tjedno uz 2 sata vježbi. Kolegij je bio koncipiran kao priprema za izučavanje posebnih dijelova mehanike, ali i kao uvod u teorijsku fiziku. Posebna je odlika tih predavanja bilo postepeno uvođenje raznovrsnog matematičkog aparata na konkretnim primjenama iz mehanike i fizike. Predavanja su objavljena u obliku skripata Sveučilišta u Zagrebu 1963. Ponovljena izdanja izašla su 1976. i 1982. U predavanjima profesora Jankovića dolazilo je do punog izražaja njegovo uvjerenje o nerazdvojnoj povezanosti matematike i fizike, te o matematici kao egzaktnom sredstvu koje omogućuje opisivanje fizikalnih zakona prirode i njihovih posljedica. Pod primijenjenom matematikom prvenstveno je razumijevao primjenu u teorijskoj mehanici i teorijskoj fizici i uvijek se zalagao za što šire poznavanje prirodnih nauka kao izvora matematičkih teorija i metoda. Nastojao je da se u nastavu na fakultetu uvede što više u našoj sredini tada još nedovoljno razvijenih grana primijenjene matematike. Tome je dao i važan osobni prilog predavajući razne specijalne kolegije i to: Diferencijalne jednadžbe matematičke fizike i tehnike (od 1966/67. do 1971/72) i Varijacioni principi mehanike (1952). Kako je po svom znanstvenom interesu bio i teorijski fizičar, profesor Janković je predavao i specijalne kolegije: Teorijska nuklearna fizika (1956), Teorija nuklearnih reakcija (1957), Odabrana poglavlja teorije nuklearnih reakcija (1958). Posljednja dva kolegija bili su godinama na programu postdiplomskog studija u In-

stitutu »Ruđer Bošković«, odnosno na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Profesor Janković je redovno sudjelovao i u radu Seminara za teorijsku fiziku i Seminara za primijenjenu matematiku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, odnosno Seminara za teorijsku fiziku u Institutu »Ruđer Bošković«. Od 1947. do 1953. bio je i honorarni nastavnik na Farmaceutskom fakultetu u Zagrebu, gdje je predavao kolegij Osnovi matematike.

Predavanja profesora Jankovića bila su uvijek izrađena i dotjerana do najsitnijih detalja. Formule su u glatkom i logičkom slijedu izvirale jedne iz drugih do željenog zaključka. Odmjerenim i ponešto jednoličnim glasom izgovarao je precizno formulirane rečenice. Nije se služio bilješkama. Na ispitima i inače u kontaktu sa studentima bio je krajnje korektan i nikada nije gubio strpljenje. Takav je bio i kao predstojnik u odnosu prema članovima Zavoda i drugim kolegama na Fakultetu i u Institutu.

Profesor Janković je u dva navrata boravio po godinu dana na specijalizaciji u inozemstvu. Prvi put boravio je 1953/54. na specijalizaciji iz teorijske nuklearne fizike u Institutu za teorijsku fiziku Nielsa Bohra u Kopenhagenu i to kao stipendist CERN-a. Drugu specijalizaciju mu je omogućila Savezna komisija za nuklearnu energiju 1959. Bila je to specijalizacija iz teorijskih istraživanja nuklearnih reakcija u Centre d'études nucléaires u Saclayu kraj Pariza.

Trajno aktivno bavljenje znanstvenim radom rezultiralo je u 65 znanstvenih publikacija (vidi popis) od čega je 36 radova objavljeno u inozemstvu. Znanstveni rad profesora Jankovića može se prema problematici, a i kronološki klasificirati u 5 skupina: 1. Teorijska mehanika, 2. Teorijska nuklearna fizika, 3. Teorija specijalnih funkcija, 4. Diferencijalna geometrija, 5. Teorija spinora s primjenama u kvantnoj mehanici. Već i ova klasifikacija, koju je načinio sam profesor Janković u jednom svom izvješčaju, svjedoči o širini interesa i znanja profesora Jankovića jer tu su zastupljena područja teorijske matematike, primijenjene matematike, mehanike, te nuklearne i kvantne fizike.

Znanstveni radovi profesora Jankovića redovno su prikazivani u svjetskim referativnim časopisima *Mathematical Reviews*, *Zentralblatt für Mathematik* i *Referativni žurnal*, a za *Mathematical Reviews* je i sam duugo godina pisao prikaze. Njegova znanstvena biografija objavljena je u *World Who's who in Science, Marquis, Chicago* 1980. i *Who's who in Atom, I, Harnap* 1969.

Profesor Janković je sudjelovao s referatima na preko 50 znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu. Posebno treba istaknuti da je godinama redovno sudjelovao na godišnjim sastancima GAMM-a, te da je godine 1969. i 1970. u *International Centre for Mechanical Sciences*, Udine, Italija,

održao po pozivu dva opsežna ciklusa predavanja o svojim poopćenjima teorije vektora i tenzora. Objavio je i nekoliko stručnih radova i nekrologa (vidi popis). Održao je preko stotinu znanstvenih predavanja, kolokvija i saopćenja na mnogim univerzitetima u zemlji i inozemstvu.

Za svoj znanstveni, nastavni i organizatorski rad dobio je profesor Janković mnoga priznanja, i to: Orden rada II. reda (1956), Plaketa grada Zagreba (1970), Plaketa i povelja Instituta »Ruđer Bošković« (1970), Nagrada »Ruđer Bošković« (1971), Orden rada s crvenom zastavom (1975), Povelja počasnog člana Hrvatskog prirodoslovnog društva (1974), Povelja Saveza društava matematičara, fizičara i astronoma Jugoslavije (1974. i 1979) i Orden zasluga za narod sa srebrnim zrakama (1987).

Zlatko Janković je bio znanstvenik zaljubljen u prirodne znanosti, fiziku i matematiku, koji se uvijek zalagao za njihovo jedinstvo i skladno međudjelovanje. Bio je nastavnik izuzetnih kvaliteta koji je cijenio i poštovao svoje studente i na svaki način nastojao da im prenese što više od svog širokog znanja. Bio je čovjek pravičan, visokih moralnih kvaliteta, korektan u postupcima i odnosima s kolegama i suradnicima. Poštovao je i suprotna mišljenja. Bio je konstruktivan u dogovoru i akciji. Posjedovao je veliki radni kapacitet i neiscrpnu energiju koju je stavljao u službu plemenitih ciljeva. Mnogo je zadužio našu sredinu, i praznina koja je nastala njegovim odlaskom dugo će se i bolno osjećati.

Neka je slava akademiku Zlatku Jankoviću.

